

Mahsanyň ejesi: «Sessiz yzamyz...»

Category: Kitapcy, Publisistika, Sözler

написано kitapcy | 26 января, 2025

Mahsanyň ejesi: "Sessiz yzamyz..." MAHSANYŇ EJESI: «SESSIZ YZAMYZ...»

Geçen ýyl *Mahsa Amini* bilen Eýrandaky «Zenan, ýasaýyş, azatlyk» hereketine berilýär. Mahsanyň maşgalasy baýrak gowşuryş dabarasы üçin Strasburga çagyrylýar. Eýran režimi maşgalanyň gitmegine rugsat bermändir.

Ýas – gadymy türki dilinde «ýitgi, hasrat» manysynda. Oguz dilinde «ölüm, heläkçilik» manysynda. Gypjak dilinde «eza (yza), gynanç» manysynda.

Türki dili bulen meşhurlyk gazanan Mahmyt Kaşgary ylmy häsiýetli, şol bir wagtyň özünde arap söwdagärleriniň Orta Aziýa gidenlerinde praktikada ulanmagy üçin 1073-nji ýylda «Diwany lugat-et türk» kitabyny ýazypdyr.

Iki gündür jedeli edilýän «ýas»...

Ýas sözüniň manysy boýunça iň köne çeşme Mahmyt Kaşgarynyň

kitaby. Sözler gadymy türki, oguz, gypjak dilleri bilen deňeşdirmeli berilýär.

Gündelik dilde bolsa, ýas – sylanýan adamyň ölüminiň yzyndan bildirilýän hormatyň görkezijisi.

• **Reisi üçin ýas**

Eýranyň prezidenti Reisi wertolýot heläkçiliginde aradan çykýar. Türkîye bir günlük ýas yqlan edýär. «Ýas» sözüniň Mahmyt Kaşgarynyň biziň günlerimize çenli ulanylan manylary bilen baglanyşyklykda:

«Reisi Türkîye üçin gynançmy, ýitgimi? Sylanýan birimi?..»
Türkiyäniň Reisiniň ölümü üçin ýas yqlan etmegini döwletara gatnaşyklaryna aýratyn üns berýändiginiň netijesi bolup biler.
Emma bize ýonekeý raýatlar hökmünde ol ýasa goşulmagyň geregi ýok!..

Galyberse-de...

EĞİTİM
YAYINEVİ

İRAN

KİMLİK VE SİYASET

DR. YUNUS EROĞLU

- **Eýranyň şeýden ýeri barmy?**

Eýranyň Türkiye üçin ýas yylan eden ýeri barmy?..

Prezidentler Turgut Özal, Süleyman Demirel dagy aradan
çykanda...

Ýüzlerce raýatlarymyzyň köpcülikleýin ömür tanapynyň üzülen
wagtynda...

Zoma tragediýasynda...

Ankara duralgasy teraktynda...

Beşiktaş, Reýhanly, Gury Çeşme, Soltanahmet, Atatürk howa
menzili teraklarynda...

Müňlerçe adamyň biwagt aramyzdan aýrylan wagtynda...

6-njy fewral ýer yranmasynda...

Eýran bizi sylap, ýas yqlan edýärmi?..

Ýok!..

Onda bizdäki ýas yqlany nämäni aňladýar?

• **Göz üçin ýas**

Däp bolup gelşi ýaly ýas tutanda toý-şagalaňlar ýatyrylýar,
gara geýinilýär, gülüp gepleşilmeýär. Radio, telewizor
açylmaýar...

Düýn seredýän welin... Baýdaklar göwünli-göwünsiz aşak
düşürilýär. Muňa derek... Birnäçe ýolary okuw jaýynda berilýän
konsertleriň goýbolsun edilmeginden başga olar resmi taýdan
muňa eýermäge borçly. Köcedäki adamlar üçin ýasyň hiç hili
manysy ýok.

Galyberse-de, Reisiniň baş prokuror bolup işlände beren ölüm
perمانlaryny, soň-soňlar adam hukuklarynyň gödek bozulmalaryna
ýol berendigini halk köpcüliginiň arasynda bilmeýän ýok.

• **Bişow habarnamalar**

Reisiniň öz ýurdunda-da, dünýäde-de «sylagy» onçakly gowy däl.
Öz ýurdunda ol konserwatiw, şerigata wekilçilik edýän Yslam
Rewolýusiýasy güýçleriniň Halk frontynyň agzalaryndan.
Saýlawlarda halkyň ýarsyndanam az böleginiň sesleri bilen
saýlanýar.

Halky berk gysyp saklamagyň tarapdary bolan bu adam dünýädäki
adam hukuklary guramalarynyň habarnamalarynda bişow
häsiýetlendirmeler bilen agzalýar.

• «Saçy göründi» jenaýaty

2022-nji ýylyň 16-njy sentýabry Eýranda aýal-gyzlaryň adaty durmuşa geçmekleriniň öňünü alan gara günleriň biri.

Aýallar üçin adaty durmuş näme?..

«Islän aýal kelleaçyk gezer, islän ýapynyp gezer!.. Kime gyzykly kimiň nähili geýinip ýasaýany?..»

Kelleaçyk gezesi gelen 23 ýaşly Mahsa Amini Tähranda Yslam Respublikasynyň «Ahlak polisiýasy» tarapyndan degişli polisiýa edarasyna äkidilýär we öldürilýär.

Ol jenaýat Eýranda režimiň garşysyna gidýän müňlerçe adamy köçelere dökdi, prezident Reisi we onuň hökümeti birnäçe günläp ýazgaryldy.

BMG-nyň habarnamalarynda muňa:

- Režimiň ýowuz garaşylyk berendigi;
- Protest demonstrasiýalarynda 551 demonstratyň öldürilendigi;
- Ýigrimi müň raýatyň tussag astyna alynandygy aýdyp durka-da...

Dokuz demonstrat ölüm jezasyna höküm edilýär. Hut prezident Reisiniň görkezmesi bilen!

• Baýrak gowşuryş dabarasyna gitmek gadagan

Mahsa Amininiň ejesi jenaýatyň üstünden bir ýyl geçensoň birinji gezek dil açyp, «BBC» habarlar gullugyna interwýu berýär:

«Sessiz yzamyzyň jenneti lerezana salyp biljek güýçdedigine ynanýaryn».

Diýdimzor režim Mahsanyň maşgalasynyň gynanjyny agzamagyna-da rugsat bermeýär, neressäniň ejesi şonuň üçin «sessiz yzamyz» sözünü ulanýar.

Munuň bilenem çäklenmeyär.

Ýewropa bileleşiginiň Saharow adyndaky baýragy 1988-nji ýıldan bări adam hukulkary ugrunda göreşýänlere berlip gelinýär...

Geçen ýyl bu baýrak Mahsa Amini bilen Eýrandaky «Zenan, ýasaýyış, azatlyk» hereketine berildi. Mahsanyň maşgalasy baýrak gowşuryş dabarası üçin Strasburga çagyrylýär. Eýran režimi maşgalanyň gitmegine rugsat bermändir.

Şulary bilip durkañyzam, Reisi üçin ýas tutup bilermiňiz?..

Ýalçyn DOGAN.

a.yalcindogan@gmail.com

«T24» internet gazeti, 22.05.2024 ý. Publisistika